

Stukken voor de Redactie te zenden vóór den 15en der maand aan G. D. DUURSMA, Rijperkerk, post Harde- garrijp (Friesland).	Redactie: G. D. DUURSMA. Girorekening No. 133660 - UTRECHT	Alle correspondentie te richten aan het Secretariaat Adres : Mej. J. J. E. V. D. THOORN, Amalia van Solmsstraat 80. DEN HAAG.
Best uur : A. F. H. BLUINING, Voorzitter. Hohorst, Hamersveld; Mej. J. J. E. v. d. THOORN. Secretaresse. den Haag: CHR. F. W. SLIJPER. Penningmeester. Utrecht. Homeruslaan 52: G. D. DUURSMA, Rijperkerk, post Hardegarijp (Friesland); M. W. B. VAN OOSTEN. Den Haag, de Ruyterstraat 18.		

ZUID-AFRIKAANSCH SUCCULENTE REISHERINNERINGEN.

1. DE BOTANISCHE TUIN TE STELLENBOSCH (9).

Afb. 1~5.

Door

M i a C . Karsten.

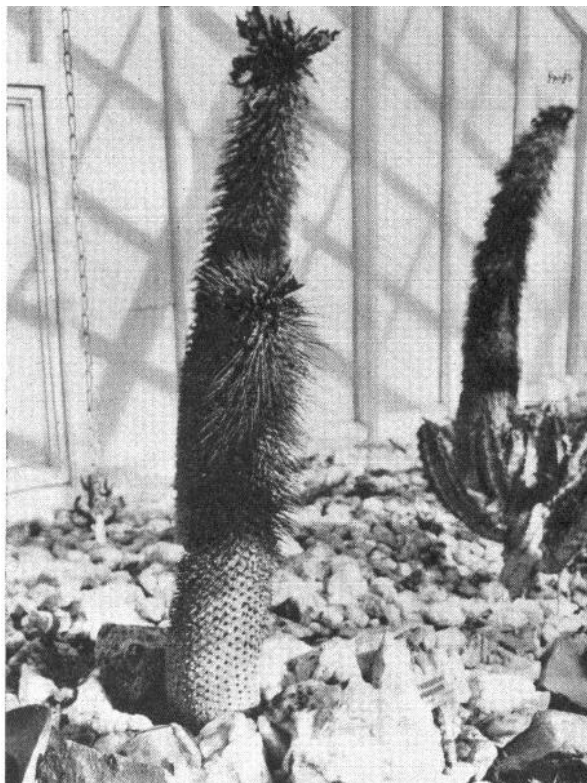
Thans komen we aan een paar bizarre leden van de Maagdepalmfamilie of Apocynaceae, en wel de geslachten *Pachypodium* en *Adenium*.

Het gen. *Pachypodium*, welke naam letterlijk beteekent „dikvoet“, hetgeen duidt op den sterk gezwollen stam, waardoor de soorten van dit geslacht zijn gekenmerkt, behoort tot de vegetatie van Zuid- en tropisch-Afrika.

In den universiteitstuin te Stellenbosch troffen we destijds eenige mooie exemplaren aan van *Pach. namaquanum* Welw. (syn. *Adenium namaquanum* Wyley), waarvan men hierbij een photo vindt afgedrukt (afb. 5). Een zonderlinger verschijning is wel nauwelijks denkbaar, en dan daarbij te weten, dat deze plant tot eene familie behoort, waarvan onze bescheiden maagdepalm, *Vinca minor*, met haar deels kruipende, met fraaie glimmendgroene blaadjes bezette stengels, welke zich van Maart tot Juni met lieve blauwe bloempjes toeien, mede deel uitmaakt!

Deze *Pachypodium* bereikt een stamhoogte van 4-5 voet; de

dikke, naar boven geleidelijk dunner toeloopende **stam** is vanaf den top voor $\frac{2}{3}$ zijner lengte **met** stijve, naar beneden gerichte stekels bezet: een doelmatige bescherming tegen dieren, die een poging mochten wagen zich aan het waterrijke plantenweefsel te goed te doen! De bladeren ontwikkelen zich aan den top van den stam, vormen daar een sierlijk pruikje, doch vallen in de droge periode af. Op geen der exemplaren troffen we bloemen aan, maar we

Afb. 5. Een drietal planten van *Pachypodium namaquanum* Welw., de „spookmens” of „halfmens” uit Boesmanland. Botanische Tuin te Stellenbosch, October 1933.
Photo Mia C. Karsten.

weten, dat deze zich in groot aantal uit de bladoksels ontwikkelen; ze zijn eenigszins fluweelig en roodachtig van kleur **met gele** strepen aan de binnenzijde.

De heer H e r r e deelde ons nog mede, dat als de kop wegvalt, de plant kandelabervormig wordt.

Pach. namaquanum heeft haar habitat in Klein-Namaqualand in het gebied van de Oranjerivier, op de grens van het Richtersveld en Boesmanland, d.i. op de grens van winter- en zomerregen. Ze groeit uitsluitend op de Noordhelling der bergen en soms met honderden bij elkaar, wat een onvergetelijken aanblik moet opleveren. De heer H e r r e, die dit belangwekkende gewas op zijn botanische expedities heeft mogen aanschouwen, vergeleek de tallooze namaquanums, zooals ze daar als vastgenageld staan op de hellingen der bergen, met „Boesmans die oorgetrek het van die Oranjerivier na die Kaapdistrik, het teruggekyk met verlangen na hul land.” Aardig gevonden!

De typische Afrikaansche benamingen voor deze plant „spookmens” en „halfmens” duiden er ook op, dat de lange, **stijve stam**men met hun zonderling bladpruikje in het schemerdonker iets spookachtigs, iets onwezenlijks hebben. . Degene, die aan spoken gelooft, moet stellig in die gebieden niet gaan reizen, de **Pach. namaquanum** zou hem (of haar) den doodschrik op het lijf jagen!

De Engelsch sprekende Afrikaner noemt dit gewas „elephant's trunk” (olifant's slurf), waarmede de vorm van den langen, 'dikken **stam** heel leuk wórdt getypeerd.

Heel anders ziet **Pach. succulentum** DC. (syn. Pach. tuberosum Lindl.) eruit, waarvan we een bloeiend exemplaar konden bewonderen. Deze soort is gekenmerkt door een zeer dikken, knolvormigen, zich grootendeels boven den grond bevindenden, grijzen stam, welke geheel ongedoord is. De takken, welke zich uit het topgedeelte van dezen vreemden knol ontwikkelen, zijn van een wasovertrek voorzien, geheel glad of, wanneer ze nog jong zijn, heel fijn behaard, en prijken **met** tot bundels vereenigde, smalle lijn-lancetvormige bladeren, welke van boven groen en donzig behaard, aan de onderzijde bleeker van tint zijn en daar min of meer met korte zachte haren bedekt, en in groepjes van 2-3 bijeenstaande dorens, waarvan de 2 zijdelingsche het langst zijn en schuin naar beneden gebogen, de middelste, indien althans aanwezig, korter is en rechtopstaand. Aan het einde der takken hadden zich zeer fraaie en opvallende bloemen ontplooid, bestaande uit 5 bevallig omgebogen, vrij breede, spits toeloopende slippen van een heel zachtrose kleur, doch elk geteekend **met** een roode middenstreep, en een roode kroonbuis.

Pach. succulentum is een soort, welke in de Oostelijke Kaapprovincie thuisbehoort. Ze werd het eerst beschreven door C. P. T h u n-

b e r g in 1794, De planten, waarop deze Zweedsche botanicus zijn beschrijving baseerde, waren door hem verzameld tusschen de Gouritz- en Zondagsrivier. De naam, welken hij de soort gaf, was *Echites succulenta*. In '1809 opperde R o b e r t B r o w n echter het vermoeden, dat de door T h u n b e r g in het gen. *Echites* geplaatste plant zeer waarschijnlijk een afzonderlijk geslacht vormde. Dit werd in 1830 door L i n d l e y bevestigd, die voor deze soort het gen. *Pachypodium* oprichtte.

Er moet *nog* een *Pachypodium* sp. zijn, welke een slankeren stam heeft dan de voorgaande, zonder dien dikken voet.

Van het zeer nauwverwante gen. *Adenium*, eveneens deel uitmakend van de Kaapsche flora, vroeg *A. oleifolium* Stapf de aandacht, een gewas met een gezwollen bovengrondschen stam, dat echter ten tijde van ons bezoek oogenschijnlijk in rust was, want het was met bladen noch bloemen gesierd!

(Wordt vervolgd).

KRUISEN OF KRUISIGEN.

Hoewel het niet onze gewoonte is kritiek uit te oefenen op artikelen in andere tijdschriften, meenen wij thans een ernstig protest te moeten laten hooren tegen een artikel, getiteld „Bloemen”, in het Maandblad van de Nederl. Ver. van Liefhebbers van Cactussen en Vetplanten.

Reeds vele jaren lang hebben de serieuze cactusliefhebbers te kampen tegen de massa in omloop zijnde hybriden en reeds jaren lang waarschuwen wij tegen de onverantwoordelijke handelwijze van sommige liefhebbers en kweekers, die er nog van droomen misschien wel eens iets bijzonders te kunnen bereiken, wanneer zij maar doorgaan met het kruisen van allerlei soorten cactussen.

Wij hadden ons voorgesteld, dat de liefhebbers, die zelf niet verstandig genoeg zijn om te begrijpen, dat zij onze liefhebberij een slechten dienst bewijzen met hun kunstmakerijen, zoo langzamerhand aan onze waarschuwingen gehoor zouden geven. En nu worden zij in bovengenoemd artikel, niet meer en niet minder, opgewekt om er eens flink op los te kruisen. De eigen woorden van den schrijver luiden: „Met al deze resultaten voor oogen, durf ik gerust te zeggen, laat onze liefhebbers ook hun hart ophalen aan kruisen”. Zoo bespreekt hij b.v. het kruisen der bloemen van *Notocactus pam-*

peanus en *Notocactus mammulosus*. Als men nu bedenkt, dat men een zuivere *N. mammulosus* of een dito *pampeanus* nu al reeds met een lantaarntje moet zoeken is dit werkelijk om wanhopig te worden. Wel wordt opgewekt om bij het kruisen zuiver te werken. **Dus** om deze onzuiverheid zoo zuiver mogelijk tot stand te brengen. De schrijver merkt op, dat wanneer de geslachten te ver uit elkaar liggen, b.v. *Cereus* en *Lobivia* de kruising misschien niet zal gelukken, evenmin als die van een tulpenbloem en een cactusbloem, waarmede wij dan tot onze blijdschap het feit constateeren, dat Moeder Natuur verstandiger is dan vele vertegenwoordigers van het genus *Homo sapiens* en gelukkig niet alles toestaat.

De schrijver van het artikel in het Juli-Aug. nummer 1941 van *Cactussen en Vetplanten* zegt dan verder, dat degenen, die erg op namen gesteld zijn, hem zullen tegenwerpen, dat zoo nooit een zuivere nomenclatuur verkregen zal worden, als men daarop ten minste nog hoopt. Hij blijkt daarbij niet op de hoogte te zijn, want hoewel nog veel gewijzigd en aangevuld zal moeten worden, zijn wij met de indeeling volgens *B a c k e r g* een zeer groote stap vooruitgekomen naar het doel, een zoo zuiver mogelijke nomenclatuur te krijgen. Maar ja, zoolang al die eenvoudige liefhebbers, en 90 % van de Hollandsche cactusliefhebbers behooren daartoe, nog worden opgewekt „hun hart eens op te halen”, zullen wij nog lang van dit enorme voordeel verstoken blijven. Men bedenke, dat al deze kruisingsexperimenten wel eens de kruisiging van onze liefhebberij kan beteekenen. Men kan dan over een 5-tal jaren bij den kweeker 5 kg „cactusallerhande” bestellen in plaats van een bepaald aantal mooie soorten.

Of wij dan geen enkel goed woord hebben voor het kruisen van cactussen? Zeker wel, maar slechts indien een kruising wordt tot stand gebracht met een vooropgezet wetenschappelijk doel en geschiedt door een alleszins daartoe bevoegden kenner. Wij beschouwen b.v. het kruisen van *Astrophytums* door *Sadovsky* als zuiver wetenschappelijk. Evenzoo beschouwen wij het werk van *Fr i c* en men kan waardeering hebben voor de z.g. *Prago-Chamaecereus*-soorten, die algemeen bekend geacht kunnen worden. Persoonlijk heb ik nimmer kunnen inzien, waarom de zoo mooie *Chaemaecereus Silvestrii* „veredeld” moest worden, Ik kan mij niets mooiers voorstellen dan een kist van deze soort, zooals zij voor eenige jaren regelmatig met tientallen aan de Westlandsche veilingen werden aangevoerd, met stevige stammen en rijk bezet met

bloemen en knoppen.

Neen, wij meenen nogmaals tegen „het maar raak kruisen” te moeten waarschuwen en kunnen de oproep van den Heer A, T. niet waardeeren. Wij beschouwen zijn artikel als een aanfluiting van het werk van bekende geleerden, die al hun kennis en tijd beschikbaar stellen om orde in den chaos te scheppen en te komen tot een zoo zuiver mogelijke nomenclatuur. En gezien de reeds bereikte resultaten gelooven wij wèl aan die mogelijkheid. Iedere kunstmatige kruising door leeken, of zij nu zuiver of onzuiver wordt verricht, is uit den booze!

M. W. B. VAN OOSTEN.

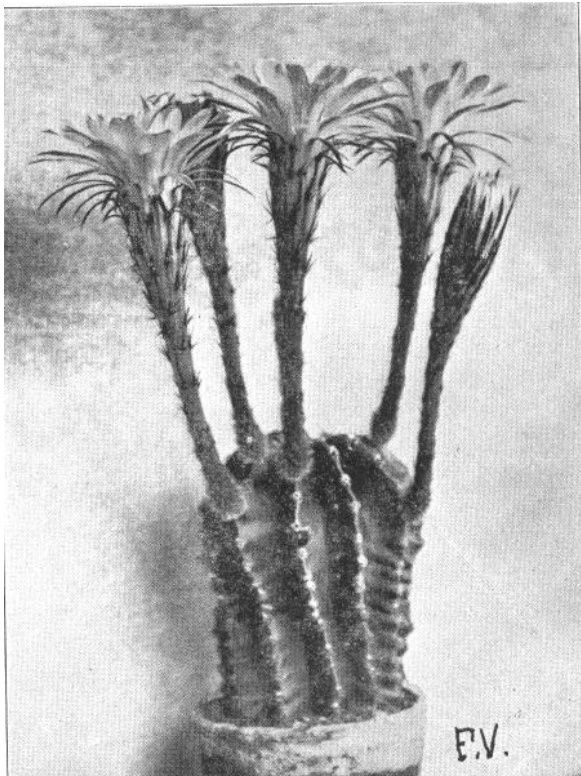
ECHINOPSIS.

Alleen de oudere liefhebbers kunnen medespreken over de moeilijkheden, welke de wensch, een behoorlijk inzicht te krijgen in het geslacht *Echinopsis*, in vroegere jaren medebracht. De urenlange debatten over den naam van een *Echinopsis* draaiden ten slotte op niets uit, wat achteraf bekeken, zeer begrijpelijk is, omdat zoo'n plant bijna altijd van twijfelachtige herkomst was en van alle *Echinopsis*soorten wel een of meer kenmerken vertoonde. Hoewel bij dit geslacht veel natuurhybriden voorkomen, is het toch voor een groot deel aan onverantwoordelijke kweekers en liefhebbers te wijten, dat men in vele cactusverzamelingen, van het geslacht *Echinopsis* meer bastaarden dan soortechte planten aantreft en wanneer men bij een *Echinopsis* een naamhoutje met b.v. *Esis*. *Eyriesii* aantreft, kan dit gewoonlijk wel als waardeloos beschouwd worden. Wanneer men dan ook den inhoud van een zaadbes van een dergelijken bastaard uitzaait, dan zal blijken, dat een groot aantal zaailingen, wat bedooring e.d. betreft, niets meer lijkt op de oude plant. Hoewel vele liefhebbers om die reden het geslacht *Echinopsis* geheel uit hun verzameling verbannen hebben, zijn er gelukkig bij betrouwbare kweekers nog vele goede soorten voorhanden. Toch is het goed er hier nog eens op te wijzen, dat de beste dienst, welke wij onze liefhebberij kunnen bewijzen, het weigeren is, niet alleen van alle toevallige, maar ook en vooral van alle, anders dan door de wetenschap aan den handel afgestane, opzettelijk tot stand gebrachte kruisingen van cactussen.

Een andere reden, welke het de liefhebbers vaak moeilijk maakte om thuis te geraken in dit geslacht, was, dat er zoo vele soorten in

waren ondergebracht, die er niet bij hoorden, maar er uiterlijk wel op leken, zooals de eerste bekende Lobivia's en sommige Cereën (b.v. *Trichocereus Schickendantzii*). Thans is echter de noodige klaarheid gebracht en vormt het geslacht *Echinopsis* een vrij goed afgerond geheel.

Alle soorten stammen uit Zuid-Amerika en zij behooren ten deele tot de nachtbloeiërs, d.w.z. de knoppen beginnen in den namiddag

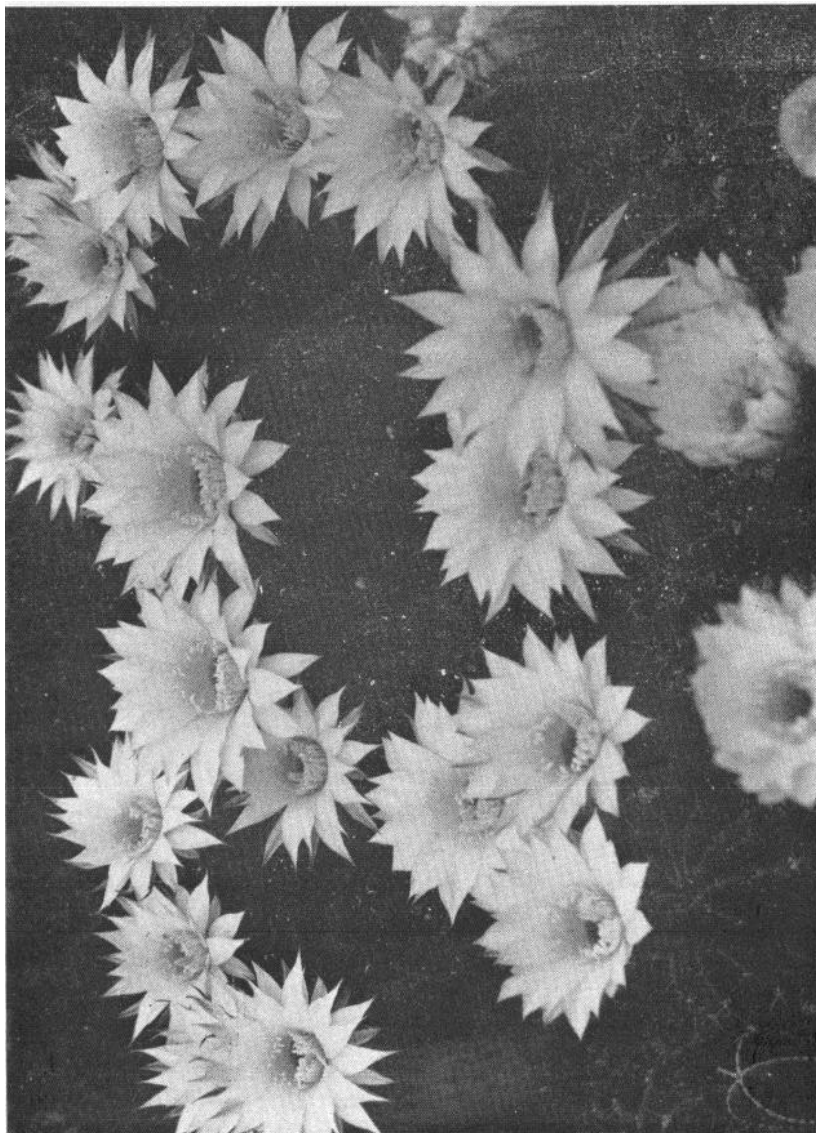
Echinopsis Eyriesii Zucc.

Foto Voorwinde.

te zwellen en gaan in den avond open om zich 's morgens weer, voor goed, te sluiten en ten deele tot de dagbloeiers, waarbij de bloemen zich 's morgens openen.

Nòch het plantenlichaam, nòch de bedoorning zijn opvallend en een groep *Echinopsis*planten vormt een vrij eentonig beeld. Zij zijn kogelvormig tot kort cilindrisch, soms zuilvormig. Over het alge-

meen lopen de ribben recht, bij sommige soorten worden deze onderbroken door schuin aflopende dwarsgroeven. De bloemen

Fotoarchief Succulenta.

Bloeiende Echinopsissen.

ontstaan, op een enkele uitzondering na, altijd aan de oudere areolen. De bloemknoppen zijn van schubben voorzien en sterk behaard. De bloembuis, die eveneens beschud en behaard is, wordt naar

boven toe wijder en is vaak zeer lang. De bloemen zijn groot, trechtervormig en wit, rose of lichtlilla van kleur; de buitenste bloembladen zijn groen. Hoewel aan de bloemen van alle soorten duidelijk het geslacht *Echinopsis* te herkennen is, bestaat er vrij veel variatie in lengte en breedte van de bloemen en in den vorm der bloembladen. Van vele soorten verspreiden de bloemen een heerlijken geur.

Sommige planten brengen ontzettend veel stekken voort, welke door de liefhebbers steeds met gulle hand aan bezoekers en familie

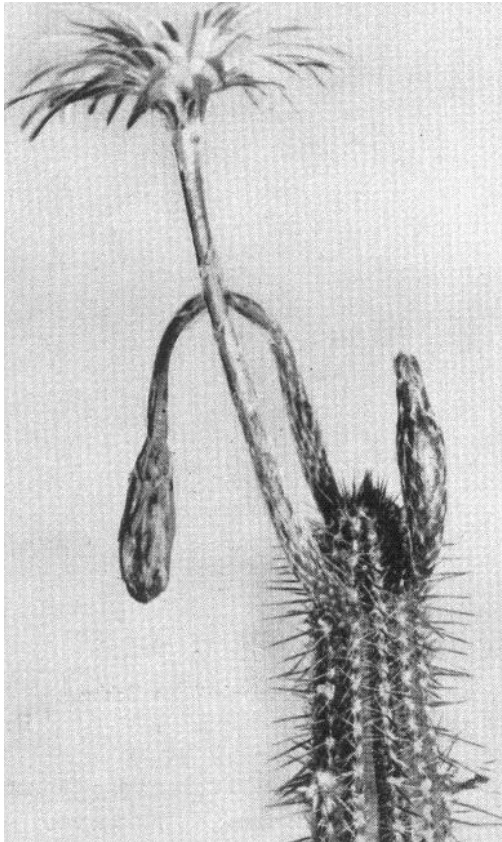

Echinopsis Kratochviliana Bckbg.

Foto Voorwinde.

worden uitgedeeld en het zijn vaak een paar gewone *Echinopsis*-stekken geweest, die den grondslag vormden voor latere, bekende cactusverzamelingen. Het wordt zoo'n sterk stekkende *Echinopsis* altijd kwalijk genomen, dat zij niet bloeit, iets wat nog al logisch is, want aan ieder areool, waaraan een stek zit, of gezeten heeft kan geen bloem komen. En dikwijls is er geen areool meer, waaraan geen stek zit. Vele liefhebbers gelooven nog, dat, wanneer men maar steeds de stekken blijft afnemen, de plant wel zal gaan bloeien. Dit is echter niet het geval. Het geslacht *Echinopsis* behoort, evenals *Lobivia* en *Rebutia* tot de geslachten, die nog volle ontwikkeling

zijn. Zij snellen, als het ware, voort naar hun volmaaktheid, stekken en bloeien rijk, geven veel zaad en de jonge zaailingen zijn vlug bloeibaar. Wanneer nu zoo'n plant veroordeeld wordt, zijn leven als kamerplant te slijten, hetgeen juist bij *Echinopsis* zoo vaak geschiedt, en zij eenige jaren lang, onder een laag stof en in een

Echinopsis mirabilis Speg.

Foto C. L. Harders.

groene punt uitgegroeid, in de brandende zon in het raamkozijn heeft gestaan, dan is zij door die behandeling danig geremd in haar ontwikkelingsgang naar die volmaaktheid. Zij uit haar wil om te blijven leven en voort te planten dan alleen nog maar, door het

voortbrengen van een massa stekken. Die stekken ondergaan 'gewoonlijk weer een dergelijk lot en het is duidelijk, dat men dan ten slotte een plant krijgt, waaraan men altijd stekken, maar nimmer bloemen kan verwachten en dat men door het afhaken van de stekken heusch de bloeiwilligheid van zoo'n plant niet bevordert. De beste manier om van zoo'n hopeloos stekkende plant af te komen is haar op de mesthoop te deponeren.

Maar men hoort ook nog wel eens de klacht, dat een goede Echinopsis niet of slecht bloeit, hetgeen bijna altijd aan de wijze van kweken ligt. Zij houden niet van de brandende zon, doch wanneer we zoo'n plant eenigen tijd wat vochtig, warm en beschaduwde zetten, wordt zij vol- en sappig en zal zij zeker bloeien. Het komt voor dat een goed uitgegroeide Echinopsis 10- 15 bloemen per jaar geeft,

Het is gewenscht altijd eenige jonge zaailingen van Echinopsis voorradig te hebben. Deze zijn uitstekend geschikt om er jonge zaailingen van andere cactussoorten tijdelijk op te enten.

Het geslacht Echinopsis werd door B a c k e b e r g in 3 ondergeslachten verdeeld, n.l.: Euechinopsis, Pseudolobivia en Setiechinopsis.

Euechinopsis groeit als volwassen plant eenigszins zuilvormig en heeft voor het meerendeel zeer groote, trechtervormige bloemen op een lange bloembuis. De ribben loopen recht en zijn niet onderbroken. De kleur van de bloemen is wit; rose of lichtlila.

Pseudolobivia is gewoonlijk plat-kogelvormig, terwijl de ribben van sommige soorten onderbroken worden door bijlormige uitsteeksels. Het zijn voor het meerendeel dagbloeiers, waarmede zij dus duidelijk hun nauwe verwantschap met het geslacht Lobivia toonen.

Setiechinopsis werd door B a c k e b e r g ingesteld voor Echinopsis mirabilis Speg., die door zijn slanke zuilvormigen groei geheel afwijkt van de andere soorten en in tegenstelling daarmede nabij den top bloeit, terwijl de bloembuis voorzien is van borstelharen. De bloem laat echter duidelijk zien, dat zij tot Echinopsis behoort.

Hieronder volgt een lijstje van eenige goede soorten.

Echinopsis leucantha Walp. (Euechinopsis) Kogelig tot langwerpige, een zware $\pm$ 5 cm lange middendoorn, naar boven toe gebogen; groote bloem, wit met roseachtige punten.

Echinopsis Eyriesii Zucc. (Euechinopsis) . Matig spruitend, op ouderen leeftijd zuilvormig; korte stevige doorns: lange bloembuis: zeer groote witte bloemen.

Echinopsis Bridgesii Salm, (Euechinopsis) Cylindervormig, tot 30 cm hoog; lange, slanke, witte. bloem.

Echinopsis Friebriigii Gke. (Pseudolobivia) Plat, kogelvormig; nieuwe areolen in den top doornloos. daarna lichtgele doorns, later bruin: lange; slanke bloembuis; zuiver witte bloemen.

Echinopsis Kratochviliana Bckbg. (Pseudolobivia) . Met haakvormige middendoorns en korte bloembuis. Witte. bloemen, welke 's morgens opengegaan..

Echinopsis polyancistra Bckbg. (Pseudolobivia) Klein blijvende plant met vele fijne randdoorns; middendoorns gebogen of haakvormig. Dunne, lange bloembuis; witte bloemen.

Echinopsis mirabilis Speg. (Setiechinopsis) Zeldzame soort.

M. W.B. VAN OOSTEN.

INHOUD: Zuid-Afrikaasche Succulente Reisherinnering&. – Kruisen of kruisigen. - Echinopsis.
